

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ»

Третій (доктор філософії) рівень вищої освіти

Освітній рівень доктор філософії

Галузь знань 03 гуманітарні науки

Спеціальність 033 Філософія

Освітня програма Філософія

Тип дисципліни вибіркова

Розробник: Кудря І.Г., професор кафедри філософії та історії навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, доктор філософських наук, професор.

Силабус схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук
Протокол від 09 вересня 2024 року № 2.

В.о. завідувача кафедри психології, філософії та суспільних наук О. ДРОБОТ

Погоджено:
Гарант освітньої програми КУДРЯ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ ВБ 4.
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	Рік навчання 2-й. Семестр 4-й
Обсяг навчальної дисципліни	4 кредити, 120 год., у т.ч.: лекцій – 12 год., семінарів – 12 год., самостійної роботи – 96 год.
Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
Інформація про консультації	1 год./тиждень за графіком консультацій
Мова викладання	Українська
Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Кудря Ігор Георгійович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та історії
Контактна інформація викладача	kudria.ihor@tnu.edu.ua 066-433-55-38
Посилання на силабус на веб-сайті Університету	
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Дана навчальна дисципліна органічно поєднує в собі досягнення гуманітарних наук. Знання, набуті аспірантами, впливають на виховання фахівців вищої кваліфікації, на формування духовно багатих особистостей, на розуміння ними

	природи освітньої діяльності, сприяють подоланню вузькофахового мислення.
Мета вивчення дисципліни	Метою викладання дисципліни є поглиблене опрацювання ключових ідей та понять, аналіз сучасних підходів до найважливіших проблем філософського аналізу освітнього процесу та наукового пізнання.
Препозит	Логіка наукових досліджень Методика дослідження та організація підготовки
Постпозит	
Формат проведення дисципліни	Лекції, семінари, бесіди і дискусії на семінарах, індивідуальні дослідження, заняття-конференції, перегляд і аналіз відеоматеріалів. Дистанційна форма: платформа Google Meet.

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі третього рівня освіти при вивченні навчальної дисципліни.

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність до розуміння сучасної наукової методології, здатність до застосування методів наукового пізнання; проведення науково-дослідної діяльності; розробка та впровадження дослідницьких проєктів, star-up; методологічно і технологічно грамотне здійснення наукового дослідження, інтерпретація його результатів; ефективно висвітлення і поширення знань, щодо наукових досліджень та інновацій.

ФК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

ФК3. Здатність застосовувати методи філософського і

міджисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

ФК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

4. Програмні результати навчання відповідно до програми.

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
		л		сем.	с. р.
1	2	3	4	5	6

Розділ 1. Витоки філософії освіти					
1.1 Філософія освіти, її роль та місце в системі філософського знання	20	2		2	16
1.2 Філософське розуміння сутності освіти в прадавні часи	20	2		2	16
1.3 Філософське розуміння сутності освіти в Середньовіччі	20	2		2	16
Разом за розділом 1	60	6		6	48
Розділ 2. Змістовні аспекти філософії освіти					
2.1 Філософське розуміння сутності освіти в Новий час	20	2		2	16
2.2 Національні аспекти філософії освіти в Україні	20	2		2	16
2.3 Сучасний філософсько-освітній контекст	20	2		2	16
Разом за розділом 2	60	6		6	48
Залік					
Усього годин	120	12		12	96

6. Індивідуальне завдання

Теми творчих робіт

1. Концептуальні засади філософії освіти.
2. Філософія освіти, її роль та місце в системі філософського знання.
3. Філософське розуміння сутності освіти в історичному контексті.
4. Філософське розуміння сутності освіти у Відродження.
5. Філософське розуміння сутності освіти в Китаї.
6. Національні аспекти філософії освіти в Україні.
7. Пошуки філософських основ сучасної освіти.
8. Науково-філософський спосіб сприйняття дійсності.
9. Духовні виміри людського буття.
10. Естетичний вимір філософії освіти.
11. Сучасний філософсько-освітній дискурс.

Орієнтований перелік питань для підсумкового контролю.

1. Філософія освіти, її роль та місце в системі філософського знання
2. Актуальність “філософії освіти”.
3. Поняття “філософія освіти”, предмет і завдання.
4. Основні методологічні концепції гуманітарного знання.
5. Структура філософії освіти.
6. Філософське розуміння сутності освіти в історичному контексті (Давні часи)
7. Виховання у Первісному суспільстві.
8. Перші школи світової цивілізації.
9. Феномен античної філософської школи.
10. Філософське розуміння сутності освіти в історичному контексті (Середньовіччя)
11. Християнство та інститут освіти в епоху Середніх віків.
12. Розвиток філософії освіти в епоху Відродження.
13. Філософське розуміння сутності освіти в історичному контексті (Новий час).
14. Розвиток філософії освіти в епоху Нового часу.
15. Історична ретроспектива філософії освіти XIX ст.
16. Національні аспекти філософії освіти в Україні.
17. Історія розвитку філософії освіти в Україні.
18. Філософія освіти Григорія Сковороди.
19. Освіта в Україні і світі (сучасні реалії).
20. Пошуки філософських основ сучасної освіти».
21. Науково-філософський спосіб сприйняття дійсності.

- 22.Актуальність науково-філософського способу сприйняття дійсності.
- 23.Роль теорії еволюції у науково-філософському світогляді.
- 24.Поняття “буття” у контексті науково-філософського світогляду.
- 25.Духовні виміри людського буття.
- 26.Духовність – один з інтегруючих елементів суспільства.
- 27.Роль цінностей у структурі буття особистості.
- 28.Світоглядні засади особистості – основа педагогічної діяльності.
- 29.“Золоте правило моралі” та його вплив на розвиток філософії освіти.
- 30.Система освіти як транслятор норм і цінностей буття.
- 31.Естетичний вимір філософії освіти.
- 32.Проблема естетичної освіти та виховання у європейській філософській думці.
- 33.Естетичне в освітньо-виховному процесі.
- 34.Основні функції процесу естетичного виховання.
- 35.Особливий статус мистецтва в освітньо-виховному процесі.
- 36.Сучасний філософсько-освітній дискурс.
- 37.Соціокультурні та антропологічні передумови становлення нової парадигми.
- 38.Криза класичної парадигми освіти.
- 39.Етичне в освіті.
- 40.Основи етичного виховання.

7. Технічне та програмне забезпечення (обладнання)

У звичайному режимі навчання вивчення є можливість приєднання кожного здобувача до навчального середовища Google Classroom, де розміщуються навчальні матеріали, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень. У режимі дистанційного навчання є можливість приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). Програмне забезпечення – стандартне для освітньої сфери.

8. Політика курсу

Політика, щодо академічної доброчесності: письмові роботи здобувачів мають бути оригінальними дослідженнями. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача (списування, відсутність посилань на використані джерела, фальсифікація) є підставою для її не зарахування викладачем. Політика, щодо відвідування занять: здобувачі мають відвідувати усі лекції і семінарські заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно графіку консультацій викладача. За об’єктивних причин навчання може відбуватися в режимі он-лайн. Політика, щодо виконання завдань: позитивно оцінюється відповідальність, евристичність, старанність

здобувача. Політика оцінювання: засоби та критерії оцінювання прописані в робочій програмі дисципліни, розміщеної на сайті Університету.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекція – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу.

Метод лекції передбачає ознайомлення аспірантів з її планом, що допомагає стежити за послідовністю викладу матеріалу. Важливо навчити аспірантів конспектувати зміст лекції, виділяючи в ній головне. Це розвиває пам'ять, сприйняття, волю, вміння слухати, увагу, культуру мови.

При проведенні лекційних занять *методи готових знань* (коли аспіранти пасивно сприймають подану викладачем інформацію, запам'ятовують, а в разі необхідності відтворюють її) поєднуються з *дослідницьким методом* (який передбачає активну самостійну роботу аспірантів при засвоєнні знань: аналіз явищ, формулювання проблеми, висунення і перевірка гіпотез, самостійне формулювання висновків).

На початковому етапі вивчення нової інформації на лекціях переважає *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод, при якому викладач організовує сприймання та усвідомлення аспірантами інформації, і ті, хто навчається, здійснюють сприймання, осмислення і запам'ятовування її. На певному етапі, коли викладач відчуває готовність аспірантів до інших методів навчально-пізнавальної діяльності, використовуються більш прогресивні методи:

– *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого аспіранти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;

– *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, аспіранти стежать за ходом творчого пошуку (аспірантам подається своєрідний еталон творчого мислення);

– *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють аспіранти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності аспірантів);

– *дослідницький*: викладач ставить перед аспірантами проблему, і вони вирішують її самостійно, висувуючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації.

У викладанні лекційного матеріалу переважає *пояснювальний метод*, при якому викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння аспірантами.

При наявності наочного матеріалу за темою лекції (відеофільми, презентації тощо) використовується *інструктивно-практичний метод*

викладання, при якому викладач інструктує тих, хто навчається, не тільки словесними, але й наочними або практичними засобами.

На відміну від лекційних занять, виконання індивідуального завдання потребує від аспіранта дещо інших навичок, тому для нього використовується *спонукальний метод навчання*, коли викладач разом із аспірантами формулюють проблемні питання і завдання, організовуючи самостійну діяльність тих, хто навчається.

9. Система оцінювання та вимоги

Система вимог щодо дотримання принципів академічної доброчесності, етики, дедлайну, відвідування занять, відпрацювань пропущених занять:

- Вивчення дисципліни передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбутись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.

- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.

- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Оцінювання виконання індивідуальних завдань

Індивідуальна робота (доповідь, творча робота) має бути виконана аспірантом особисто на основі вивчення наукової літератури за планом. Текст індивідуальної роботи має бути забезпечений посиланнями на матеріали наукових публікацій чи документи зі вказанням сторінок. Дотримання всіх вимог дозволяє оцінити роботу до 20 балів. Невиконання умов підготовки роботи, відсутність посилань, але наявність певної самостійної роботи дає орієнтовно до 10 балів. Відсутність власної роботи, переписування чужих текстів – 0 балів.

Критерії оцінювання екзамену

«Відмінно», якщо здобувач твердо засвоїв програмний матеріал, продемонстрував глибоке та всебічне знання філософсько-наукових джерел, вміння послідовно, логічно та аргументовано викладати матеріал, розуміти філософські поняття, категорії; аналізувати події і явища, вмє робити порівняльну характеристику різних думок, філософських, культурологічних концепцій; відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, робити правильні й достатньо аргументовані висновки й узагальнення, правильно відповідає на додаткові запитання;

«Добре», якщо здобувач засвоїв програмний матеріал, вивчив основні джерела, вмє послідовно та логічно викладати матеріал, робить в основному правильні та аргументовані висновки й узагальнення, але разом з тим допускає окремі неточності, що свідчать про недостатньо глибоке засвоєння матеріалу;

«Задовільно», якщо в засвоєнні здобувачем програмного матеріалу виявленні суттєві прогалини, у відповідях на питання допущені помилки, неправильні формулювання, які ґрунтуються на недостатньому знанні культурологічних явищ, матеріал викладено недостатньо послідовно, логічно та аргументовано, відповіді на додаткові запитання невпевнені й неточні;

«Незадовільно», якщо здобувач не знає значної частини програмного матеріалу, основного змісту джерел, відповідає на питання не послідовно, нелогічно, без належної аргументації, припускається суттєвих помилок у висновках, при викладі явищ, фактів і подій, не дає відповідей на додаткові запитання.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям

30-59	незадовільно	FX	необхідне перекладання
0-29		F	необхідне повторне вивчення курсу

7. Рекомендована література

Основна

1. Базалук О.О. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. К.: Кондор, 2010.
2. Конох М. С. Формування нової філософії освіти в Україні: Соц.-філос. аспект. К., 2001.
3. Романенко М. І. Філософія освіти: історія і сучасність. Дніпропетровськ, 2001.
4. Сніцар Л. П. Філософія сучасної освіти (зміст та структура курсу): Наук.- метод. посіб. К., 2003.
5. Філософія освіти: навч. посібн. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009.

Допоміжна

6. Гнатюк Я.С. Філософія освіти і науки. Методологічні та теоретичні проблеми філософії: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2018. 114 с.
7. Клепко С.Ф. Конспекти з філософії освіти. Полтава: ПОППО, 2007.
8. Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава: ПОППО, 2006.
9. Радіонова І. О. Сучасна американська філософія освіти. Харків, 2004.

Інформаційні ресурси

<http://repo.knmu.edu.ua/bitstream>

https://www.researchgate.net/publication/301228438_Filosofia_osviti_navcal_nij_posibnik

http://moskalik.at.ua/inshi/filosofija_osviti.pdf

